

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและผลการจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติด : โครงการรัฐ – ราษฎร์ร่วมใจพัฒนา ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนอุปสรรคและปัญหาในการจัดค่ายเยาวชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้เข้าค่าย จำนวน 220 คน ผู้ประเมินโครงการอีก 50 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศาลเยาวชนและครอบครัว วิทยากร ผู้ควบคุมดูแลในค่ายต่าง ๆ ผู้สัมภาษณ์ 50 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 320 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าค่าย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสถานภาพ (เพศ อายุ สภาพการใช้สารเสพติด) แบบสอบถามเจตคติต่อการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามประเมินโครงการจำนวน 35 ข้อ การใช้เหตุผลทางจริยธรรม จำนวน 10 ข้อ แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพื่อติดตามผลการจัดค่ายเยาวชนใน 6 ประเด็น คือ พฤติกรรมปกติของเยาวชนก่อนเข้าค่าย พฤติกรรมปัจจุบันหลังผ่านค่ายไปแล้วระยะหนึ่ง (ขณะให้สัมภาษณ์) การยอมรับของชุมชน ผลกระทบต่อครอบครัว หลังการผ่านค่ายแล้ว พฤติกรรมในภาพรวม และความคาดหวังของครอบครัวและชุมชน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาค่าความถี่และร้อยละโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับเจตคติของเยาวชนต่อการแสดงพฤติกรรมของเยาวชนทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับจริยธรรมและสำนึกส่วนบุคคล กรรฐศึกษาเยาวชนที่เข้าค่ายตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. จากข้อมูลส่วนตัวของเยาวชนที่เข้าค่าย พบว่า เยาวชนชายมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดมากกว่าเยาวชนหญิง เยาวชนที่เข้าค่ายส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาออกโรงเรียน บิดามารดา ประกอบอาชีพทำนามากที่สุด สภาพครอบครัวของบิดามารดาอยู่ร่วมกันมากกว่าแยกกัน เยาวชนที่กระทำความผิด

ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นมากกว่าอยู่กับพ่อแม่ เช่น หอพัก เพื่อน สารเสพติดที่ใช้มากที่สุด คือ บุหรี่

2. ผลการศึกษา เจตคติของเยาวชนต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดทุกชนิด การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พบว่า เยาวชนเห็นด้วยในเรื่องการดื่มสุรา และสูบบุหรี่ที่คนในสังคมปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่ในช่วงประเมินโครงการและการติดตามผล พบว่า เจตคติในเรื่องนี้เปลี่ยนไปในทางตรงกันข้าม ส่วนในเรื่องอื่น ๆ เช่น การเห็นคุณค่าของเวลา ช่วยแม่ทำงานบ้านในวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ ควรว่ากล่าวตักเตือนเพื่อนที่ขาดระเบียบวินัย การไม่ลองยาบ้าเพราะกลัวติด การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ไม่รู้จักกัน การสารภาพผิด การช่วยปิด – เปิดน้ำไฟเมื่อมีคนเปิดทิ้งไว้ การรู้จักเสียสละเงินที่หามาได้มานำมาช่วยเหลือผู้อื่น เยาวชนเห็นด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่เป็นกุศลถึง 9 ข้อ ใน 30 ข้อ พฤติกรรมที่เป็นอกุศล (ไม่ดี) เช่น ขี้เกียจทำงาน ขี้บ่นขี้แว้ง ขอลเงินแม่ ไม่เข้าวัดใครชวนไปไม่มองหน้า ไม่ชอบโกหกพ่อแม่โกหกที่ไรจับได้ทุกที เพื่อนวางสิ่งของไว้แล้วนำมาเป็นสมบัติของตัวเอง เยาวชนไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมแบบนี้

พฤติกรรมที่เยาวชนแสดงเจตคติในระดับ “ไม่เห็นด้วย” เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม 4 ข้อ ได้แก่ การดกหักพ่อแม่ การไม่ชอบเข้าวัด ขี้เกียจเอาแต่ใจรักเที่ยวและเห็นเพื่อนวางสิ่งของไว้แล้วยึดเอาเป็นของตนเอง

พฤติกรรมที่เยาวชนแสดงความคิดเห็นตรงกันในระดับ “ไม่แน่ใจ” เป็นพฤติกรรมที่เยาวชนเคยประพฤติเป็นบางครั้งไม่เป็นนิสัยของตัวเองมี 16 ประเด็น ตามน้ำหนักมากไปหาน้อย ได้แก่ การโกหกพ่อแม่ นึกถึงพ่อแม่เมื่อจะซื้อของราคาแพงและทันสมัย ในสถานการณ์คับขันมักเอาตัวรอด มีแฟน ก็ัก หลายคนในเวลาเดียวกัน เลียนแบบดาราและนักร้องที่ชื่นชอบกันไปกินเหล้า ทั้งๆ ที่ห้ามทั้งตามคนอื่น ชอบฝ่าฝืนกฎจราจร หนีเรียน เพราะเรียนไม่รู้เรื่อง ยกพวกตีกัน ประเด็นเหล่านี้เยาวชนไม่สามารถตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างอื่น เพราะไม่เคยมีประสบการณ์ ส่วนที่มีประสบการณ์ก็เป็นเพียงครั้งเดียวในบางประเด็นเท่านั้น

3. ผลการศึกษากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์จำลองขึ้น 10 สถานการณ์ เพื่อศึกษาการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูต่อเวที ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดคอออม การเคารพกฎหมายกติกาของสังคม ความเมตตา ความไม่เห็นแก่ตัว และความเป็นตัวของตัวเอง ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้ทั้ง 6 ตัวเลือก ตามเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg และตามแนวพระพุทธศาสนา 5 ชั้น ตามกรอบที่ผู้วิจัยวางไว้ จากการศึกษา พบว่า

สถานการณ์ที่ 1 เยาวชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 6 ของ Kohlberg นั่นคือ เมื่อพบกระเป๋าสตางค์ของคนอื่นมีเงินและบัตรเครดิตอยู่เข้าไปแจ้งที่สถานีตำรวจ และสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา คือ ความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว

สถานการณ์ที่ 2 ความคิดเห็นของเยาวชนร้อยละ 28.6 หักห้ามใจตนเองเมื่อพบสถานการณ์ชั่วร้าย รองลงไปคือให้บอกเพื่อนหญิงว่า “ควรเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันดีกว่า” เหตุผลเชิงจริยธรรมในสถานการณ์นี้แสดงให้เห็นความมีวินัยในตนเองและการยับยั้งชั่งใจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสังคมที่น่าพอใจ

สถานการณ์ที่ 3 เยาวชนร้อยละ 43.2 แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ควรเลิกทำงานกลางคืน เพราะทำให้การเรียนไม่เต็มที่ ครูจะตำหนิ ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 ของ Kohlberg และขั้นที่ 2 ของพระพุทธศาสนา ทำเพราะกลัว จะเห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้ยังมีความรู้สึกลึกด้านความกตัญญูทดแทนในระดับต่ำ

สถานการณ์ที่ 4 เรื่องความประหยัดและอดออม เยาวชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์และอดออม สอดคล้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4, 5, 6 ของ Kohlberg และระดับ 4, 5 ของพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นที่น่าพอใจ

สถานการณ์ที่ 5 เรื่องเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย เยาวชนแสดงความคิดเห็นตามเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 เป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่ามีระเบียบวินัยในสังคม ในระดับที่น่าพอใจ

สถานการณ์ที่ 6 เรื่องความซื่อสัตย์ เยาวชนร้อยละ 37.3 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 3, 4, 5 และ 6 ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นความซื่อสัตย์ ในการแสดงพฤติกรรมเป็นที่น่าสนใจ

สถานการณ์ที่ 7 ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่ฉวยโอกาสทั้ง ๆ ที่มีโอกาส เยาวชนส่วนใหญ่ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 4, 5 และ 6 ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ฉวยโอกาส และยังมีความปรารถนาดีว่ากล่าวตักเตือนเพื่อนอีกด้วย

สถานการณ์ที่ 8 ความมีระเบียบวินัย สถานการณ์นี้สอดคล้องกับความรู้สึกลึกและความต้องการของเยาวชนที่ชอบเล่นการพนัน ทำให้เยาวชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าเล่นการพนันสนุกดี ในขณะที่เดียวกันเยาวชนจำนวนใกล้เคียงกันยังมีความรู้สึกลึกว่า การเล่นการพนันผิดระเบียบของโรงเรียน จนต้องแจ้งครูให้ครูลงโทษ พวกหนีเรียนไปเล่นการพนัน

สถานการณ์ที่ 9 ความเป็นตัวของตัวเอง ใจคอหนักแน่น เขวachsenเห็นว่ากรมีเพื่อน ยังมีความจำเป็นแม้จะเข้ากลุ่มที่มีความฟุ่มเฟือย รองลงมาคืออยากได้สิ่งของที่เพื่อนซื้อให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมแม้ในสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า เขวachsenไม่เป็นตัวของตัวเอง แต่จะตามใจกลุ่มเพื่อน

สถานการณ์ที่ 10 ความกตัญญูทดเวทีย เขวachsenร้อยละ 43.2 แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ 6 ของ Kohlberg และขั้นที่ 5 ของพระพุทธศาสนา นั่นคือ เห็นว่าแม่คือผู้มีพระคุณสูงสุดของเขา และอยากให้แม่หายป่วย แสดงให้เห็นความมีคุณธรรมและจริยธรรมในระดับสูงเป็นที่น่าพอใจ

สรุปการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเขวachsenที่เข้าค่ายเป็นไปตามที่ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้ แม้เขวachsenกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติด แต่ยังมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่น่าพึงพอใจ

4. ผลการศึกษาการประเมินความสำเร็จของโครงการ ประชากร กลุ่มเป้าหมาย 50 คนเป็นเจ้าของที่ศาลเขวachsenและครอบครัว ครูฝึก และวิทยากร เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังฝึกอบรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.29$, $SD = 0.50$) กับกระบวนการพุทธธรรมบำบัด ที่ทำให้เขวachsenปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี ดังในตารางที่ 26

5. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าของที่คุมประพฤติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมและผู้เข้าค่ายฝึกอบรม จำนวน 50 คน ประเด็นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมก่อนเข้าค่าย พฤติกรรมขณะสัมภาษณ์ การยอมรับของชุมชน ผลกระทบที่มีต่อครอบครัวก่อนเข้าค่ายและหลังการฝึกอบรม 3 – 6 เดือน พฤติกรรมในภาพรวมและความคาดหวังของชุมชน เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

5.1 ก่อนเข้าค่ายเขวachsenร้อยละ 83 มีปัญหาก้าวร้าวอย่างเปิดเผย มั่วสุมสิ่งเสพติดแต่ในขณะให้สัมภาษณ์ หลังจากผ่านค่ายมาแล้วระยะหนึ่ง ร้อยละ 60 มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปไม่มั่วสุมสิ่งเสพติด ร้อยละ 87 ชุมชนให้การยอมรับ พร้อมทั้งจะร่วมงานกับชุมชน ในประเด็นที่มีผลกระทบต่อครอบครัว ก่อนเข้าค่ายครอบครัวถูกมองว่า เลี้ยงลูกไม่ดีถึงร้อยละ 60 แต่เมื่อผ่านช่วงพุทธธรรมบำบัดมาแล้ว พบว่า ครอบครัวได้รับผลกระทบน้อยลง ชุมชนไม่เพ่งเล็งเหมือนก่อน ในภาพรวมเขวachsenมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับถึงร้อยละ 64 และประเด็นสุดท้ายความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัว ร้อยละ 95 คาดหวังว่าลูกจะเป็นคนดีกลับคืนสู่ชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เชื่อว่า การจัดค่ายเยาวชนโดยใช้หลักตามพุทธศาสด์ คำสอน สุภาษิต ผญา และเพลงธรรมะช่วยให้เยาวชนกลับตัวกลับใจได้ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่น่าสนใจ

5.2 อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย กระบวนการและผลการจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติด โครงการรัฐ – ราษฎร์ร่วมใจพัฒนาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธบำบัดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้เข้าค่ายจำนวนประชากร 220 คน โดยรวมและรายบุคคลได้แสดงความคิดเห็นตรงกันอยู่ในระดับเห็นด้วย ที่เห็นตรงกันมากที่สุด รู้สึกเสียใจในการกระทำความผิด (ตอนที่ทำไม่คิด แต่คิดได้เมื่อตำรวจเรียกพ่อแม่ไปคำประกัน) รองลงมาคือเห็นว่าเวลามีค่า แต่ตอนที่ทำมองไม่เห็นคุณค่าของเวลา อันดับสุดท้ายคือการช่วยเหลือพ่อแม่ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ก่อนเข้าค่ายไม่เคยคิดถึงเรื่องนี้ ต่อไปมีความรู้สึกเสียตายนเงินที่ใช้ในการเที่ยวเตร่ คิดเห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การช่วยเหลือบุคคลอื่นเมื่อเขาจะประสบอุบัติเหตุ ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน และกล่าวกล่าวตักเตือนเพื่อนที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัย เห็นแม่ร้องไห้เมื่อดูภาพถ่ายผิด

ที่น่าสนใจ คือ ประเด็นที่เด็กเห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ในสังคมเพราะเห็นเป็นเรื่องที่ “ธรรมดา” เป็นสารเสพติดประจำวันที่ทุกคนไม่ปฏิเสธ เขาจะเห็นตรงกันข้ามเมื่อเขาเข้าใจเห็นพิษภัยของสิ่งเหล่านั้น นี่คือนิสัยเบื้องต้นที่ทำให้เยาวชนเดินเข้าสู่เส้นทางการใช้สารเสพติด

ประเด็นที่เยาวชน แสดงความคิดเห็นตรงกันในระดับ “ไม่เห็นด้วย” 4 ประเด็น เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การโกหกพ่อแม่ การไม่ชอบเข้าวัด ถ้าใครมาชวนจะไม่ยอมมองหน้า จี้เกียจทำงานเอาแต่ขี้ริดเที่ยว และไม่รู้จักสงสารคนอื่น เห็นเพื่อนลืมหูลืมตาของเอาไว้วัยหยาบมาเป็นของตนเอง

ประเด็นที่แสดงความคิดเห็น ตรงกันในระดับ “ไม่แน่ใจ” นั้น บางประเด็นตรงกับความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วย คือ การโกหกพ่อแม่ ที่เหลืออีก 15 ประเด็น เช่น ไม่ใช้ของราคาแพงเพราะเห็นใจพ่อแม่ (ผู้ให้เงิน) เมื่อรู้ว่า แฟนตั้งท้องรีบพาไปทำแท้ง (แฟนยังไม่มี และถ้ามีก็ยังไม่ตั้งท้องจึงไม่แน่ใจ) ถ้าตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือแต่ก็ดีใจกับเพื่อนที่ได้เรียน ถ้าเครียดแล้วไม่ออกจากบ้าน (ตามปกติแล้วเยาวชนถ้าเครียดจะออกจากบ้าน) ไม่ค่อยตื่นตัวกับการใช้โทรศัพท์ราคาแพงและทันสมัย เอาตัวรอดในเวลาคับขัน เป็นคนหลายใจมีก๊ีกทีละหลาย ๆ คน เล่นแบบ

คนดังโดยเฉพาะดารา นักร้อง ที่น่าศึกษา คือ การสูบบุหรี่ แล้วต้องการเลิกแต่เลิกไม่ได้ (ติด) และบุหรี่เลิกลายมากที่ใจจนติด อยู่กับคนอื่นแล้วไม่ชอบสูงส่งกับใคร (มีโอกาสดูดสารเสพติด) วันหยุดมีเวลาว่างชวนกันกินเหล้า (ดื่มเป็นนิสัย) เหล้ากำลังจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทั้งขยะไม่เลือกที่ตามคนอื่น (เป็นผู้นำยา) เห็นสัญญาณไฟแดงแต่ไม่ชอบหยุดรถ (ไม่มีวินัย ชอบฝ่าฝืนตามกฎระเบียบของสังคม ซึ่งมีโอกาสที่จะติดสารเสพติดสูง) หนีเรียนเพราะเรียนไม่รู้เรื่อง ชอบไปมั่ว สุมอบายมุขและชอบฟังสารเสพติด ในที่สุดการยกพวกตีกันยังเป็นปัญหาของเยาวชน เสกก็ถูกทำร้าย ดิก็ถูกทำร้าย ที่เห็น “ไม่แน่วใจ” ก็เพราะไม่เคยเผชิญปัญหา และขาดทักษะในการแก้ปัญหา เมื่อพบสถานการณ์จริงอาจจะเลือกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ พ่อ – แม่ – ครู จึงจำเป็นต้องแสดงบทบาทของที่ปรึกษา เป็นกันเองใส่ใจเด็กและเยาวชนมากขึ้น

2. ผลการวิจัย การศึกษากระบวนการและผลการจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดตามโครงการรัฐ – ราษฎร์ร่วมใจพัฒนาของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตา ความกตัญญูทดแทน ความไม่เห็นแก่ตัว การรู้จักตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และการประหยัดอดออมจากสถานการณ์ทั้ง 10 สถานการณ์ พบว่า สถานการณ์ที่ 1 เยาวชนให้เหตุผลว่าเป็นไปตามหน้าที่ของสังคมและสำนักสากลที่สังคมคาดหวัง สถานการณ์ที่ 2 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 5 ไม่ฉวยโอกาสทั้ง ๆ ที่มีโอกาส สถานการณ์ที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าความเป็นจริง กล่าวว่าจะถูกลงโทษ ขณะเดียวกันก็มีพื้นฐานความกตัญญูคิดถึงความยากลำบากของแม่ด้วย สถานการณ์ที่ 4 แสดงให้เห็นความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ทั้ง ๆ ที่อยากช่วยเพื่อนแต่ไม่สามารถช่วยได้ สถานการณ์ที่ 7 เป็นการแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 4 และ 6 ช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเต็มใจแล้วตักเตือนให้รู้สึกตัวด้วย สถานการณ์ที่ 8 เห็นว่าเป็นการแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงขั้นที่ 1 และ 2 ถ้าไม่ไปจะเสียเพื่อน ถ้าไปจะได้ทั้งสิ่งของและเพื่อน ต่ำกว่าเกณฑ์ สถานการณ์ที่ 10 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นลูก มีความกตัญญูทดแทน เป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 6 สูงกว่าเกณฑ์

สรุป การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเหมาะสม 8 สถานการณ์ และต่ำกว่าเกณฑ์ต้องปรับปรุงแก้ไขอีก 2 สถานการณ์ เป็นที่พอใจ

3. ผลจากการวิจัย การประเมินโครงการ ประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ครูฝึก (ระเบียบวินัยทางร่างกายประจำค่ายต่าง ๆ) และวิทยากร หลังจากกระบวนการฝึกอบรมสิ้นสุดลงแล้ว ใน 25 คำถามตามแบบสอบถาม เพื่อการศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการใช้สารเสพติด และด้านอื่น ๆ พบว่า พฤติกรรมโดยทั่วไปของเยาวชนแตกต่าง

จากวันแรกของการฝึกอบรมในทางที่ดีขึ้น ถึงร้อยละ 84 มีความเชื่อมั่นในตนเองดีขึ้น ร้อยละ 72 ไม่มีอาการของผู้เคยใช้สารเสพติดแม่แต่บุหรี ผู้ประเมินเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42 เห็นด้วยร้อยละ 48 แสดงความคิดเห็นว่าเด็กสามารถปรับตัวเป็นคนดีได้ ร้อยละ 64 เห็นด้วยกับการจัดค่ายเยาวชนเพราะเป็นการแบ่งเบาภาระของศาล ร้อยละ 66 เห็นว่ากิจกรรมครอบครัวบำบัด พ่อ-แม่-ลูก พบกันเปิดใจคุยกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ช่วยลดปัญหาสังคมลงได้ ร้อยละ 70 ที่น่าสังเกต คือ เห็นว่าพ่อแม่มีแต่กินเหล้าเล่นการพนันไม่สนใจลูก เป็นสาเหตุให้ลูกเดินทางผิดกว่าจะรู้ตัวได้ก็ต่อเมื่อลูกกราบขออภัย เป็นความจริงถึงร้อยละ 60 ชุมชนมีส่วนทำให้เยาวชนที่ผ่านค่ายแล้วกลับคืนสู่สภาพเดิมเหมือนก่อนเข้าค่ายมีผู้เห็นด้วยถึงร้อยละ 62 การจัดค่ายทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้สภาพปัญหาสังคมมากขึ้น สามารถตัดสินใจเลือกทางเดินสู่ออนาคตได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มาเข้าค่าย มีผู้เห็นด้วยถึงร้อยละ 76 เด็กยังหวั่นวิตกกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ยังไม่มีการแก้ไข ถึงร้อยละ 66 เห็นว่าหัวข้อธรรมะ คติธรรมคำสอน บทกลอน ผญา และเพลงธรรมะที่ใช้ประกอบกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกสำนึกที่ดีต่อตนเองและครอบครัว ร้อยละ 64 ผู้เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยกับการจัดค่ายที่ฝึกเยาวชนให้กล้าแรงแรงมีอนาคตยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นจนเป็นที่ไว้วางใจของนายจ้าง ร้อยละ 54 เมื่อลูกดีแล้ว ครอบครัวก็ได้ลูกคนใหม่ ทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น ผู้เห็นด้วย ร้อยละ 54 การจัดค่ายแบบนี้ลงทุนน้อยที่สุด แต่เป็นการทำให้คนกลับใจได้ มีผู้เห็นด้วยร้อยละ 70 การตั้งปณิธานทำความดีถวายในหลวง ทำให้เยาวชนที่หลงผิดหันมาทำความดีด้วย ผู้เห็นด้วยร้อยละ 52 เยาวชนอยากบวชทดแทนพระคุณแม่ มีผู้เห็นด้วยร้อยละ 64 เยาวชนหญิงเข้าค่ายแล้วสามารถช่วยเหลือสังคมได้ ถึงร้อยละ 72 ร้อยละ 56 ของผู้ประเมินพบว่า ทุกหน่วยงานควรจัดค่ายเยาวชนเพื่ออนาคตของชาติ เป็นการช่วยชาติทางหนึ่ง และควรให้มีค่ายนี้ต่อไปเพื่อลดอาชญากรรมและยาอาชญากร ร้อยละ 62 เห็นว่ากิจกรรมพุทธธรรมบำบัดในช่วง 3 วันสุดท้ายเพียงพอสำหรับการจัดค่ายร้อยละ 64 อยากให้เยาวชนกลุ่มอื่นมีโอกาสมาเข้าค่ายของศาลเยาวชนด้วยร้อยละ 76 เห็นว่าควรให้เด็กรุ่นแรก ๆ มีโอกาสพบกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันร้อยละ ร้อยละ 50 ควรมีการประชุมสัมมนาผู้ปกครองของเด็กที่ผ่านค่ายแล้วเพื่อติดตามผลร้อยละ 64 เห็นว่าศาลควรทำสถิติเด็กที่ผ่านค่ายแล้วประสบความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงาน ร้อยละ 68 และประเด็นสุดท้ายการจัดค่ายแต่ละค่าย ควรมีผู้ที่ผ่านไปแล้วยประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนค่าย มีผู้เห็นด้วยร้อยละ 72

ผู้ประเมินเห็นว่า การจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัด ช่วยให้เยาวชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น สามารถเลิกใช้สารเสพติดได้ในระดับเป็นที่พอใจ คือเห็นด้วยกับกระบวนการนี้ ($\bar{X}=4.29$ S.D. = 0.50)

4. ผลการศึกษาวิจัย กระบวนการและผลการจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนที่ศาลสั่งให้เข้าค่าย ประชากรกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คน เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอบรม 10 คน จากศาลเยาวชน และผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม แต่เกี่ยวข้องกับเยาวชนอีก 40 คน คือ บิดามารดา สมาชิกในครอบครัว ผู้นำชุมชน กลุ่มเพื่อน เจ้าหน้าที่คุมประพฤติและเจ้าหน้าที่สถานพินิจ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์ พบว่าเยาวชนมีปัญหาเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดและการก่ออาชญากรรม ถึงร้อยละ 83 เมื่อเข้ารับการอบรมจากค่ายแล้วมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ร้อยละ 60 ร้อยละ 30 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และร้อยละ 6 ยังไม่เปลี่ยนแปลง เรื่องการยอมรับจากชุมชน ร้อยละ 38 เห็นว่าชุมชนให้การยอมรับและเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ร้อยละ 17 ยังไม่ยอมรับ และอีกร้อยละ 5 ยังไม่แน่ใจ

ผลกระทบต่อครอบครัว ร้อยละ 60 เห็นว่าครอบครัวที่มีลูกใช้สารเสพติด เป็นเพราะการเลี้ยงลูกไม่ดี ร้อยละ 22 เห็นว่าเลี้ยงดูดีเกินไป ตามใจลูกร้อยละ 8 เห็นว่าเป็นไปตามค่านิยมของสังคมของวัยรุ่น เฉพาะประเด็นนี้ ถ้าลูก “ติดยา” ครอบครัวจะต้องถูกมองไปในทางลบ แม้ลูกเลิกแล้วก็ยังเป็นจุดบอดในสายตาของชุมชน

ในภาพรวม เยาวชนที่ผ่านค่ายแล้ว มีภาพพจน์ดีขึ้น ถึงร้อยละ 64 ร้อยละ 27 เห็นว่าเด็กวางตัวได้ดีขึ้น ร้อยละ 6.5 เห็นว่ายังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร และร้อยละ 2.5 เห็นว่าไม่ค่อยได้สังเกตเด็ก

ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 95 หวังว่าเยาวชนคงไม่กลับไปใช้สารเสพติดอีก ร้อยละ 5 ไม่คาดหวังอะไรมากมายนัก ปล่อยไปตามกระแสสังคม

5.3 อุปสรรคและปัญหา

การจัดค่ายเยาวชนตามแนวกิจกรรมพุทธธรรมบำบัดมีอุปสรรคและปัญหาทุกครั้ง อุปสรรคที่พบจะเรียงจากมากไปหาน้อย

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับเด็กที่เข้าค่ายไม่สมบูรณ์ บางครั้งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น ประวัติการใช้สารเสพติด ไม่ปรากฏในแฟ้มประวัติที่เจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนได้กรอก แต่เมื่อเด็กเข้ากลุ่มทำกิจกรรมจึงได้ข้อมูลเพิ่มเติม

2. การดูแลของครูฝึกช่วงก่อนที่จะตั้งค่ายพุทธธรรม (3 วัน 3 คืนสุดท้าย) ไม่มีมาตรฐานที่เท่ากัน บางค่ายครูฝึกจะไม่ค่อยเน้นหนักเรื่องระเบียบวินัยทางร่างกาย และวินัยของผู้เข้าค่าย ปรากฏว่ามีการลักลอบส่งเสพติด เช่น บุหรี่ ให้แก่เยาวชนที่เข้าค่าย เยาวชนยังจิตใจไม่เข้มแข็งพอ จึงแอบเสพลิงเสพติดอยู่

3. เจ้าหน้าที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ที่จะประสานงานการฝึกอบรมกับคณะวิทยากรมีไม่พอ จึงมีเฉพาะวิทยากรคอยดูแลเด็ก แล้วรายงาน จึงมีอุปสรรคในการวินิจฉัยพฤติกรรม และคณะผู้พิพากษาสมทบต้องมาขอข้อมูลจากคณะวิทยากร ซึ่งไม่เป็นลายลักษณ์อักษร อาจจะไม่เป็นผลดีแก่เด็กเท่าที่ควร

4. ขาดข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับผู้เข้าค่ายนี้ ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ที่พอจะเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า และเป็นบุคคลตัวอย่าง นำมาเป็นวิทยากรผู้ประสบความสำเร็จ จะเป็นประโยชน์มาก

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทําวิจัยครั้งต่อไป

1. เยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ควรได้รับการรับรองและยืนยันจากผู้ปกครอง เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแฟ้มประวัติ สามารถศึกษาข้อมูลประกอบในการจัดกิจกรรมกลุ่มและควรส่งมอบให้วิทยากรทันทีเมื่อเริ่มเข้าค่าย

2. เด็กที่เข้าค่าย ตกเป็นจำเลยทางสังคม จึงเป็นความรับผิดชอบของวิทยากร ที่จะทำให้เขารู้สึกเป็นอิสระ ปราศจากความหวาดระแวง ภาวภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเอง แต่เป็นที่น่าสนใจที่วิทยากรบางค่ายยังไม่สามารถทำเป็นอย่างที่ดีแก่เด็กได้ ในเรื่องของการงดเว้นการสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา ทั้งต่อหน้าและลับหลังเด็ก การคัดเลือกวิทยากรครูฝึกเป็นหน้าที่ของแต่ละค่ายฝึกอบรมที่รับมอบหมายและควรพิถีพิถันเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กมั่นใจที่จะเลิกใช้สารเสพติดอย่างยั่งยืน